

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

71 – 149/ 12
Београд

дел.бр. 27901 датум: 22.01.2013. г.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
ПОКРАЈИНСКИ ОМБУДСМАН

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ**

**МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА**

Извештај о посети ПС Бачка Паланка

Београд, новембар 2012. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, са службеним лицима која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређење услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по Јавном позиву³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUKOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

План посета НПМ за 2012. годину је сачињен у складу са договором Заштитника грађана, Покрајинског Омбудсмана и изабраних удружења која су задужена да системски прате положај лица лишена слободе у посебним областима.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ ће одржавати стални дијалог са посећеном установом као и органом у чијем је саставу, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011

² 12. децембра 2011. године

³ објављеном 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	Полицијска станица Бачка Паланка / у саставу Полицијске управе Нови Сад
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са Покрајинским омбудсманом АП Војводине и удружењем грађана Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2012. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	5. новембар 2012. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена писаним путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	вођа тима: Стеван Арамбашевић, заменик Покрајинског омбудсмана АП Војводине чланови тима: Јелана Самарџић, саветница Заштитника грађана Никола Јевтић, саветник Заштитника грађана Јагода Вјештица, саветница Покрајинског омбудсмана АП Војводине Имола Шереш, представник Београдског центра за људска права

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са Гораном Новаковићем, командиром Полицијске станице Бачка Паланка, Полицијске управе Нови Сад, којом приликом је указано је на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и план посете Полицијској управи. Командир Полицијске станице је представио Полицијску станицу у општим цртама, и указао на основне проблеме са којима се Полицијска станица суочава у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Тим НПМ је посету наставио обиласком зграде Полицијске станице Бачка Паланка. Прегледане су и фотографисане просторије за полицијско задржавање и извршен обилазак просторија за испитивање осумњичених.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАТЕЧЕНИМ ЛИЦИМА

Тим НПМ није обавио појединачне интервјуе са лицима лишеним слободу у Полицијској станици Бачка Паланка, јер у моменту посете није затечено ни једно лице коме је одређено полицијско задржавање. Обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима који су чланове тима НПМ информисали о начину рада и о проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА IV: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију у предметима који се односе на лица према којима је одређено задржавање.

ФАЗА V: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета Полицијској станици Бачка Паланка окончана је завршним разговором тима НПМ са руководством Полицијске станице.

Вођа тима НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободу, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима. Изражена је спремност руководства Полицијске станице да се спроведу мере које буду предложене у извештају о посети.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској станици Бачка Паланка остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ и преглед свих просторија и инсталација, фотографисање, пружили све тражене информације, омогућили увид у тражену документацију, без обзира на степен њене тајности.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	БАЧКА ПАЛАНКА <i>у саставу Полицијске управе Нови Сад</i>
Адреса ПС	Димитрија Туцовића бр. 2
Тел. ПС	021/7558 – 100, 7558 - 101
Командир ПС	Горан Новаковић
Просторије за полицијско задржавање у ПС	Постоје две просторије за полицијско задржавање, у којима се лица задржавају по Закону о безбедности саобраћаја на путевима, Закону о полицији и по Законнику о кривичном поступку.

Број лица којима је одређено задржавање у ПС у 2011. г.	Због кривичног дела	7
	Због прекршаја	347
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2011. г.		20
Исхрана лица у време задржавања	У 7 случајева	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2011. г.		/
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПС у 2011.г.	Физичка снага	6
	Службена палица	/
	Средства за везивање	5
	Ватрено оружје	/
Притужбе на поступање полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број притужби	6
	Број основаних притужби	1
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број поступака	5
	Изречених мера за тешке повреде	/
	Изречених мера за лаке повреде	4
	Поступци у току - неокончани	1

ПОСТУПАЊЕ У ВРШЕЊУ ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

Затечени полицијски службеници су навели следеће:

Лице које је лишено слободе се одмах обавештава о својим правима, и то најпре усмено, а затим путем обрасца, ког лице лишено слободе потписује. Ако лице лишено слободе не разуме српски језик, или је реч о лицу које је припадник националне мањине као и у случају уколико се ради о особи оштећеног слуха, ангажују се овлашћени тумачи из Новог Сада. Када су у питању лица који су страни држављани обавезно се контактира одељење за рад са странцима у оквиру Полицијске управе Нови Сад. Пре свега лице се поучи: да није дужно ништа да изјави и да све што изјави може бити употребљено као доказ, да има право на браниоца по свом избору, да несметано контактира са браниоцем и да бранилац присуствује његовом саслушању, да се о лишењу слободе без одлагања обавесте лица по његовом избору и да има право да га прегледа лекар.

Претресе лица лишених слободе увек обавља службено лице истог пола као и лице које се претреса. У случају одузимања ствари сачињава се потврда о привремено одузетим предметима, коју потписује лице коме је извршено одузимање и примерак потврде му се одмах уручује.

Обавештавање блиских лица по захтеву лица лишених слободе се обавља одмах по лишењу слободе, а о обавештавању се увек сачињава службена белешка.

Лицу лишеном слободе се омогућује право да позове изабраног браниоца, а бранилац по службеној дужности се одређује са списка Адвокатске коморе Војводине. Начелник полицијске станице, указује да велики број адвоката одбија да приступи из разлога неуредног плаћања за пружене услуге бранилаца по службеној дужности, што додатно отежава рад.

Решење, односно наредба о задржавању лица се доноси и уручује најкасније у року од неколико сати по лишењу слободе, а рок задржавања почиње да тече од момента доношења решења (у случају када се примењује Законик о кривичном поступку), односно од момента довођења у просторије полиције (у случају када се примењује Закон о полицији и Закон о безбедности саобраћаја на путевима). Решење о задржавању лица садржи правну поуку, а наредба о задржавању не садржи поуку о правном леку, јер он није предвиђен.

Према наводима полицијских службеника, лекарски прегледи се обављају у полицијској станици, увек када лице лишена слободе то затражи и када је приведено у станицу са видљивим повредама. Не постоји проблем у вези обављања лекарских прегледа.

Према речима полицијских службеника, извештај о употреби средстава принуде се сачињава у сваком случају када се примене средства принуде.

Лица којима је задржавање одређено наредбом због прекршаја по ЗОБС и ЗЈРМ у трајању до 12 сати задржавају се у просторијама за полицијско задржавање у ПС Бачка Паланка. Лица којима је задржавање одређено решењем по ЗКП у трајању до 48 сати смештају се у просторијама ПС Бачка Паланка или се превозе у Окружни затвор у Нови Сад.

Полицијски службеници су навели да се лица лишена слободе у протеклих годину дана нису притуживала на рад службених лица.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ

Објекат у коме је седиште ПС Бачка Паланка чине двоспратна зграда у којој се налазе управне просторије полиције и приземна зграда у којој се налазе две просторије за полицијско задржавање до 48 сати. Објекта је из периода 1980 - 1990. године, и у добром је стању.

Простор за шетњу на свежем ваздуху не постоји.

Прва просторија је површине око 5 квадратних метара, висине око 2,7 метара. У просторији се налази један лежај, а чини га тапацирана бетонска коцка, димензија око 2,7 x 1,2 метара. Постоје два ћебета, али душека, јастука, и постељине нема. Прозор постоји, димензија је око 1,2 x 1 метара, покривен је металном решетком и не постоји могућност отварања, те је доток природне светлости и свежег ваздуха слаб. Непријатан мирис се осећа у мањој мери.

Друга просторија је површине око 7 квадратних метара, висине око 2,5 метра. У просторији се налази један лежај, чини га тапацирана бетонска коцка, димензија око 3,5 x 1,2 метара. На лежају се налазе четири ћебете, али душека, јастука и постељине нема. Прозор постоји, димензија је око 1,2 x 1 метара, заштићен је металном решетком а доток природне светлости и свежег ваздуха је слаб. Не постоји могућност отварања прозора. Непријатан мирис се осећа у мањој мери.

Вештачко осветљење постоји, чини га по једна неонска светиљка у свакој просторији, постављена у делу у коме се налази и прозор.

УТВРЂЕНО

У ПС Бачка Паланка просторије за задржавање нису у довољној мери осветљене, без вентилације и дотока свежег ваздуха.

Просторије нису опремљене потребном постељином и јастуком за лица која се задржавају током ноћи.

ПС Бачка Паланка нема предвиђен простор за шетњу на свежем ваздуху за лица која се задржавају дуже од 24 сата.

ОСНОВ

Све просторије у којима се врши полицијско задржавање до 48 сати морају имати приступ природном и вештачком осветљењу и могућност коришћења постељине и покривача.⁴

Лица које се задржавају током ноћи у полицијском притвору морају имати на располагању чисту постељину, јастуке и покриваче као и да се лицима која се држе у полицијскоом притвору дуже од 24 сата треба омогућити рекреација на свежем ваздуху сваког дана до оне мере у којој је то могуће.⁵

ПРЕПОРУКА

ПС Бачка Паланка ће обезбедити адекватан доток светлости и ваздуха уклањањем постојећих заштитних металних решетки постављених преко прозора, тј. ове решетке ће заменити одговарајућом решетком – мрежом подобном за пропуштање светлости и свежег ваздуха у довољној мери и омогућити коришћење чисте постељине и јастука.

ПС Бачка Паланка ће формирати посебан простор намењен за боравак на свежем ваздуху за лица која се задржавју до 48 сати.

Обе просторије изгледају уредно и одржавано. Влаге нема. Зидови су браон-беле боје и окречени. На поду обе просторије су плочице. Хигијена је добра.

⁴ Препорука СРТ упућена Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36. и 31.

⁵ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

У просторијама за задржавање не постоји мокри чвор, а wc се налази са десне стране заједничког ходника просторија од спољашњег улаза. WC делује одржавано и хигијена је добра.

У просторијама за задржавање не постоји славина за текућу воду за пиће, па воду за пиће задржаним лицима по захтеву доноси дежурни полицијски службеник, у отвореним посудама (пластичним флашама или чашама).

У ПС Бачка Паланка се задржаним лицима, која се не задржавају дуже од 12 сати, не даје ни један оброк.

УТВРЂЕНО

У ПС Бачка Паланка исхрана се омогућује само ако се лица задржавају дуже од 12 сати.

ОСНОВ

Лицима лишеним слободе током полицијског задржавања мора се омогућити најмање један потпун оброк дневно подобан за одржање његовог здравља и снаге.⁶

Лицима лишеним слободе током њиховог задржавања мора се омогућити исхрана подобна за одржање њиховог здравља и снаге.⁷

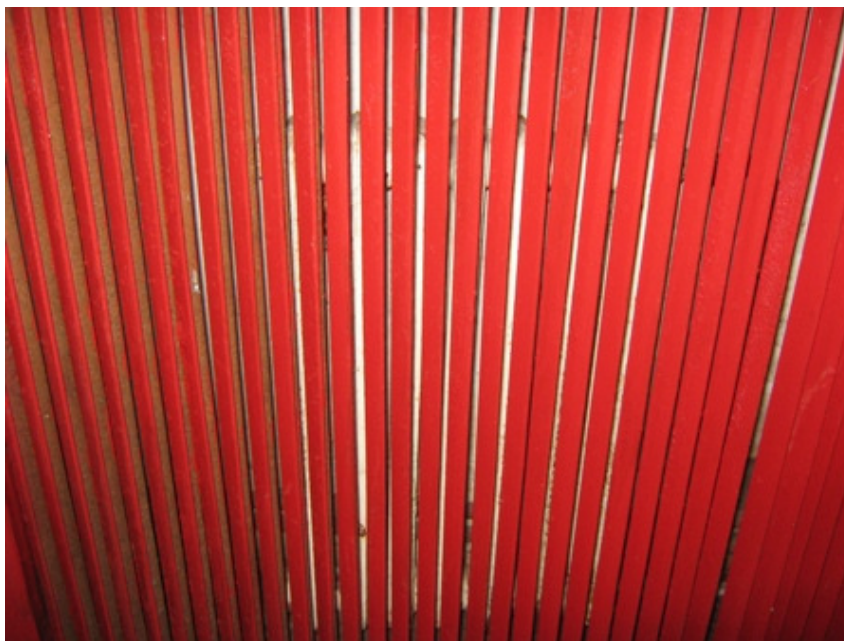
ПРЕПОРУКА

ПС Бачка Паланка ће задржаним лицима омогућити један оброк хране најкасније у року од 6 сати од момента лишења слободе, а у случају да задржавање траје дуже од 12 сати, задржаном лицу ће се обезбедити три obroка дневно (доручак, ручак и вечера).

⁶ Правилник о полицијским овлашћењима члан 36. став 1. и СРТ стандарди (2010) параграф 47

⁷ Препорука упућена Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36. и 31.

У обе просторије за задржавање ПС Бачка Паланка постоје грејна тела (по један радијатор), која се налазе испод прозора, заштићени металним решеткама, што умањује могућност самоповређивања.

У просторијама за задржавање ПС Бачка Паланка не постоји електрично звоно за позивање дежурних полицијских службеника. Задржана лица полицијске службенике из дежурне собе, која није у непосредној близини просторија за задржавање, позивају лупањем о метална врата или махањем пред камером за видео надзор.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање лица у ПС Бачка Паланка није установљен ефикасан систем који ће задржаном лицу омогућити да позове дежурног полицијског службеника.

ОСНОВ

Просторије за полицијско задржавање морају имати електрично звоно подобно да позове дежурног полицијског службеника у случају потребе, као и да службена лица треба да врше стални надзор над лицима која су задржана, пре свега у циљу безбедности и задовољења њихових основних потреба (лоше здравствено стање, жеђ, физиолошке и друге потребе).⁸

ПРЕПОРУКА

ПС Бачка Паланка ће у просторијама за полицијско задржавање инсталирати дугмад аларма за позивање дежурног полицијског службеника.

⁸ СРТ стандарди (2010) параграф 48.

У ПС Бачка Паланка не води се посебна евиденција о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника.

<p><i>УТВРЂЕНО</i></p> <p>У ПС Бачка Паланка није установљена посебна евиденција о обиласцима задржаних лица.</p>
<p><i>ОСНОВ</i></p> <p><i>Службена лица треба да врше стални надзор над лицима која су задржана, пре свега у циљу безбедности и задовољења њихових основних потреба (здравствено стање, жеђ, физиолошке и друге потребе).⁹</i></p>
<p><i>ПРЕПОРУКА</i></p> <p>У ПС Бачка Паланка ће се водити посебна евиденција о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника, посебно подаци о доношењу воде и хране.</p>

Противпожарни апарати постоје у управној згради полиције, али не и у згради где су просторије за задржавање, упутство за поступање у случају пожара и план евакуације не постоје.

<p><i>УТВРЂЕНО</i></p> <p>У ПС Бачка Паланка зграда где су просторије за задржавање није опремљена противпожарним апаратима, а упутство за поступање у случају пожара као и план евакуације није истакнут на зидовима.</p>
<p><i>ОСНОВ</i></p> <p><i>Полицијски службеници одговорни су за безбедност задржаног лица од његовог смештања у простор за задржавање до његовог отпуштања.¹⁰</i></p> <p><i>Уређаји за откривање и јављање пожара морају одржавати у исправном стању, у складу са техничким прописима и упутствима произвођача, а у циљу обезбеђивања њиховог сталног и несметаног функционисања.</i></p> <p><i>Основна обука из области заштите од пожара организује се за све запослене.¹¹</i></p>
<p><i>ПРЕПОРУКА</i></p> <p>ПС Бачка Паланка ће унапредити систем противпожарне заштите тако што ће поставити противпожарне апарате и у згради где су просторије за задржавање и на видљивим местима истакнути план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу да се задржаним лицима обезбеди заштита физичког интегритета.</p>

⁹ СРТ стандарди (2010) параграф 48.

¹⁰ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006), члан 34. став 1

¹¹ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009), члан 43. став 1. и 2.

У ПС Бачка Паланка полицијски службеници нису прошли обуку из прве помоћи, а кутија са прибором за прву помоћ не постоји.

УТВРЂЕНО

У ПС Бачка Паланка полицијски службеници нису обучени за пружање прве помоћи, а кутија са прибором за прву помоћ не постоји.

ОСНОВ

Свака установа дужна је да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи.¹²

ПРЕПОРУКА

ПС Бачка Паланка ће организовати и спровести одговарајућу обуку полицијских службеника за пружање прве помоћи задржаним лицима у случају потребе и обезбедити кутију са прибором за прву помоћ.

Обе просторије за задржавње су покривене видео надзором, и то по једном камером постављеном изнад улазних врата у углу просторија. Надзор се обавља уз помоћ монитора који се налази у просторији дежурног полицијског службеника.

¹² Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“ , бр. 101/2005), члан 15. став 9.

Употреба камера у просторијама за задржавање није видно назначена. На основу изјава полицијских службеника, задржана лица се усмено обавештавају о постојању видео надзора. Видео снимци се чувају 15 дана, а онда се по наводима полицијских службеника аутоматски уништавају.

УТВРЂЕНО

У ПС Бачка Паланка у просторијама за задржавање не постоји обавештење да је просторија под видео надзором, на који начин се повређује приватност задржаних лица.

ОСНОВ

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.¹³

ПРЕПОРУКА

ПС Бачка Паланка ће у просторији за полицијско задржавање видно истаћи обавештење да је просторија под видео надзором.

¹³ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006) члан 34. став 2.

УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у књиге задржавања које се воде у ПС Бачка Паланка, нису уочене неправилности и незаконитости у раду Полицијске станице.

Извршен је увид у предмет бр. 49/12 задржаног лица В.Н. Разлог за задржавање је нарушавање јавног реда и мира. Лице је задржано на основу члана 165, односно члана 168 става 1 Закона о прекршајима. У образложењу решења о задржавању наводи се да је лице у видно алкохолисаном стању нарушавало јавни ред и мир на начин тако што је ушао у кућу Н.Н. из Обровца и захтевао од ње новац, што је она одбила, након чега је Н.В. задао три ударца Н.Н. отвореном шаком десне руке у пределу лица. На основу увида у службену белешку о алкотестирању утврђено је да ја задржано лице имало 2,53, мг/мл алкохола у крви. Решењем о задржавању, донетим 18. марта 2012. године у 11 сата и 00 минута В.Н. је одређено задржавање почев од 18. марта 2012. године у 10 сати и 40 минута, до 18. марта 2012. године у 22 сата и 40 минута (у трајању од дванаест сати). У записнику о задржавању је констатовано да је поучен о правима која му припадају по закону, о правима је поучен на српском језику, те је посебно поучен о праву да се о лишењу слободе без одлагања обавесте лица по његовом избору, што је задржано лице потврдило својим потписом у записнику. Супруга задржаног лица је обавештена телефоном 18. марта 2012. године око 12 сати и 10 минута. Такође је обавештен и прекршајни судија 18. марта 2012. године око 11 сати и 20 минута. Лекар није прегледао задржано лице јер није имало видних повреда, нити је био потребан здравствени преглед. Потврда о привремено одузетим предметима постоји.

Извештај сачинили:
Јелена Самарџић
Жарко Марковић

ЗАМЕНИК ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Милош Јанковић